

MEZŐGAZDASÁGI MÉZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete főpénztárának Túrkevére az 84.136. sz. csekk számlán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZÉP LÁSZLÓ

Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én. Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza. Kiadóhivatal: Túrkeve. — Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: PIGNICZKY FERENC elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanitók Orsz. Egyesülete, Szekszárd

Igazgató. 1963 109

Sok más elnevezést is adhatnánk neki és ennél talán mindegyik jobban fedné annak a munkakörnek fogalmát, amit ellát az önálló gazdasági népiskolánál.

Négy főirányú elfoglaltsága — gazdasági, adminisztratív, ellenőri és társadalmi — mellé ötödiknek és hatodiknak társul a beosztott tanerő teljes munkaköre az ügyeletes szolgálat és a tantermi működés formájában. Ezt a hat nyeret csak váltott lovakon lehet ülni, de igen gyakran a természet törvényét is meg kell hamisítania és ugyanazon időben kettőben foglal helyet.

Mellékesen helyettesíti a beteg, a szabadságolt, vagy az áthelyezett tanerőt, de nem ritka az az eset sem, hogy a kocsis, vagy iskolaszolgát is. Nem tartja lealázónak egyiket sem, mert a munkás és a munka megbecsülése vérében fekszik, de valahogy furcsa színben láthatja magát a mai szociális elgondolások világában, a 40 órás munkahét, a napi 8 órás foglalkoztatási maximum, vikend stb. törvény- és rendelet-szerű megállapításai közepette.

A kimutatásszerű szigorúan vett heti elfoglaltság a valóságban nála 80—90 órára növekszik, pedig ugyanazon anyagból formáltatott, mint többi embertársa, akinél ennek fele biztosítja egész életre szóló munkabírását, egészségét és emberi körülményeit.

Mi sem kézenfekvőbb mint az, hogy e sokoldalú és túlterhes elfoglaltság mellett egyik, vagy másik reszort nem nyer olyan betöltést, mint amilyent az fontosságánál fogva megérdemelne. Legtöbbször azok szenvednek, melyek az iskola erkölcsi és anyagi előnyeit szolgálják, emelkedését elősegítenek és itt nyer magyarázatot azon körülmény, hogy egy-egy iskola meglevő pozícióját csak fantasztikus erőfeszítés árán tudta elérni és azt fenntartani.

Egy önálló gazdasági népiskola előirátszerű igazgatása — ismerve működési határait — nem engedné meg az „igazgató“ egészszheti délelőtti tantermi elfoglaltságát, mert hiszen a tanulmányi menet és eredményének ellenőrzése eminens feladatai közé tartozik; a gazdálkodás irányítása mellett végzett beosztásszerű ügyeletesége kettős feladat elé állítja; társadalmi mozgása ilyen elfoglaltság mellett szűkebb keretekbe szorul, pedig a gyakorlat tágabb lehetőségeket tart kívánatosnak: teherkönnyítésének szükségét hivatali, emberi, morális szempontok diktálják, hogy rendeltetészerű reszortjait maradóképtelenül láthassa el, ne érezze magát rabszolgasorsban, amiből menekülendő ne kívánja hosszabb működésének elismerése-képpen más iskolához való beosztását.

—p.

270

Emlékezzünk a gazdasági népoktatás multjáról, szóljunk jelenéről s jövőjéről

Az újév küszöbén, a gazdasági népoktatás egyik határkövénél és új útszakaszának elején tekintsünk ismét egyszer vissza annak multjába. Vizsgáljuk a jelent és építsük tovább a jövőt. Misem természetesebb mint az, hogy az ember elméjét leginkább az előtte még ismeretlen jövő foglalkoztatja, melytől mindig jobbat és tökéletesebbet vár. De mivel igaz az, hogy a jövő a multból tevődik össze, idézzük fel lelkünkben a multat s következtessünk abból a jövőre.

Hazánk nagyfiának Eötvös József bárónak örökbecsű alkotása a kötelező népoktatás marad. Ennek egyik iskolatagozata a 12—15 éves koru gyermekek ismétlő iskolai oktatása volt. Az ismétlő iskolákat az iparos ifjak részére csakhamar felváltották az általános iparostanonciskolák, majd ezekhez csatlakoztak az iparostanonc szakiskolák. A földművesnép gyermekei részére alakultak jóval később az ismétlő iskolákból a mai általános továbbképző népiskolák és a gazdasági irányu továbbképző népiskolák, melyekben a mindennapi népiskola tanerői oktatnak. Maholnap pedig 40 éve annak, hogy egy különleges, külön szervezettel rendelkező, a magyar földben gyökeredző, valóban izig-vérig magyar iskolatípus kelt életre s ez az önálló gazdasági népiskola, melyben külön főhivatásu gazdasági szaktanerők működnek. Ez utóbbi iskolák felejthetetlen alapítói dr. Darányi Ignác és Wlassics Gyula báró, nagynevű minisztereink és agrár-kultúrpolitikusaink. Az ő nagy műüket hazánk másik lánglelkű nagyfia, Apponyi Albert gróf, volt neves kultuszminiszterünk akarta tovább építeni és törvényesen rendezni. De sajnos, az ez irányu törvénytervezete, bár 1908 évben a törvényhozás bizottságai már letárgyalták, az akkor dúló nagy közjogi harcok miatt törvénné nem válhatott.

Ezekután nemsokára bekövetkezett a világháború. A világháború után a gazdasági népoktatás 84 állomásából, a 84 gazdasági népiskolából csak 40 maradt meg csonka hazánkban. A háború és a forradalmak után ismét volt egy nagy, nemzetgazdasági kultúránk iránt különös érzékkel bíró kultuszminiszterünk, Klebelsberg Kunó gróf. Ő emelte ki a háború és forradalom romjaiból a gazdasági népiskolákat, szaporította azokat és intézkedéseivel biztosította fejlődési lehetőségeiket.

Napjainkban pedig, mikor a magyar föld arányosabb megosztása következtében a földműves magyar nép kezeibe került a magyar rög jelentékeny hányada, a gazdasági népoktatás fejlesztésének sürgős szükségessége ismét természeti erővel tör elő. Hála az isteni gondviselésnek, hogy a jelenlegi földművelésügyi és kultusz-kormányzat megértéssel karolják fel a gazdasági népoktatást s fejleszteni kívánják a gazdasági népiskolákat is.

Ezek azon fontosabb mérföldjelző határkövek, melyeket mi, a gazdasági népiskolák hivatott képviselői mindannyian jól ismerünk. De tudjuk azt is, hogy a gazdasági népiskolák multjának útjai a kezdet kezdetén igen rögösek voltak. Erről különösen azok szólhatnának, kik mint első szervezők igen közel állottak a gazdasági népiskolák bölcsőjéhez és még ma is hivatásszeretettel dolgoznak értük. Sajnos az úttörők egy része a nehéz, küzdelmes munkában kidőlve, már örök pihenőre tért. Mert valóban nem könnyű volt a magyar föld szülte gazdasági népiskolának a népkonzervatizmusával megküzdenie s arra a belátásra birnia, hogy ezen iskolák munkája tulajdonképen a népért és annak gyermekeiért folyik.

A gazdasági népiskolák ezen nehéz harcának azonban meg is voltak az ered-

ményei, melyekről úgy a múlt, mint a jelen is tanúskodik. Ezek részletezésétől talán eltekinthetnek, mert a nyilvánosság azokról számos alkalommal, igen sok esetben országos viszonylatban is meggyőződött. Legyen elég e rövid emlékezésünk a múlttól. A jelen mérlegelésével építsük tovább a jövőt.

A jelen is igen küzdelmes. A gazdasági népiskolák, főleg anyagiakban, leginkább maguk erejére utalt iskolák ma is. A háború következményeit ők is sanylik még, nemcsak anyagiakban, hanem még inkább lelkiekben. A családi és társadalmi élet erős, nem épen túlelőnyös elváltozásai ezen iskolák nevelői és oktatói munkáját még ma is nagyon megnehezítik. Ezért kellene a gazdasági népiskolákat ma különösen és hatványozottan hatósági, anyagi és erkölcsi támogatásban részesíteni. Sajnos azonban sokszor tapasztaljuk még most is az iskolafenntartó községek részéről a gazdasági népiskolákkal szemben alkalmazott rideg, számszerű és nem okszerű anyagi takarékossgot, mely nem egy esetben a földműves nép jövő előrehaladására lesz káros kihatással. Ezen iskoláknál tanerőkben ne legyen soha hiány, hiszen itt is van alkalom a fiatalság elhelyezésére. De mert a gazdasági népiskolák az államalkotó földművesnép sokirányú nevelésében és oktatásában fontos alapvető munkát fejtenek ki, azoknál munkaerőként mindig csak egész egyéniségek jöhetnek számításba. Hivatásszeretet nélkül dolgozók itt csak kontárok.

Most pedig tekintsünk már be a gazdasági népoktatás jövőjének ablakán is, ha mindjárt szép álomnak látszik is majd némely elképzelésünk. Adjunk helyt hallhatatlan nagy költőnk szavainak, melyek szerint, „az álom ablak, melyen lelkünk szeme a messze jövőbe néz.” A múlt leszűrt összes igazságai azt harsogják felénk: meg ne állj, mert különben elsodor az idők folyása. Céltudatos fejlődést, előrehaladást követel a természet örök rendje is.

A gazdasági népoktatás és a gazdasági népiskolák munkáinak jövő célkitűzései pedig csak akkor lesznek helyesek, ha minél jobban közeledünk azokhoz, akikért dolgozni akarunk, ha ismerjük életmódjukat, gazdasági foglalkozásukat, lelki világukat és kötelességeiket, melyekre őket hazájuk iránti hűségük szempontjából is nevelni és oktatni fogjuk. Mert ne felejtjük el sohasem, hogy csakis a magyar rög, a magyar föld birtoklása az ősök-ösétől az utolsó unokáig erősíti meg a második ezerévben a magyar nép erkölcsét, törvényeit s hűségét, szeretetét hazájához. Adjanak tehát a gazdasági népiskolák is a magyar szülőföld drága barázdáinak megtartásához tudást és erőt a magyar népnek, hogy az szoros együttélésben valóban mindig szeretettel ragaszkodjék is a magyar földhöz. Mert valóban boldog hazánk csak akkor lesz, ha népünknek földjében adunk biztos létalapot.

A népet vallásos erkölcsai mellett gazdasági erkölcsiben is erősítsük meg, hogy a magyar földművest mindig jellemző becsület és földszereget uralkodjék rajta tovább is. Így földműves népünk előtt a föld a jövőben sem válik majd egyszerű piaci cikké, mely meg nem becsülve folyton kézről-kézre vándorol. A földműves egyéb vagyona is maradjon mindig ősi családi vagyon s így háza se legyen galambduc, amelyből galamb módjára könnyen ki és be repüljön. Mert ahol ez utóbbi állapotok következnek be, ott elpusztul a nép vallása, erkölcsé, tisztessége, hűsége is, ott tehát végül elpusztul a haza is.

Elethű gazdasági népoktatást a gazdasági népiskolák tehát csak úgy végezhetnek, ha földműves népünk életét, szükségleteit és gazdasági foglalkozásának természetadta gyakorlati alapjait ismerik. Ezért tudnunk kell azt is, hogy a földműves népünk élete egy meg nem szűnő folytonos küzdelem és harc, de egyben végtelen győzelem is. Őt a természet örök rendje természetes gondolkozással ajándékozta meg. Ő letéteményese az állandóságnak, az erkölcsöknek s így az ő kötelessége ezen ősi erényeket

megőrizni. Míg mások foglalkozása, tevékenykedése sok esetben elévül, addig az ő munkássága oly örökös volt és lesz, mint a föld élete maga. Míg más foglalkozási ágak munkaköre igen gyakran csak szűk határok között mozog, vagy szűk falak közé szorul, addig a földműves nép munkaterének csak két határa van : fenn a kék ég és lenn a biztos föld, a drága szülőföld.

A földműves népé az alkotás legnagyobb öröme is, mert a növények és állatok az ő keze gondozásában nőnek. S ezért a szabad természet bármennyire is felüldíti más ember lelkét, mégis a földműves ember lép erősebb öntudattal a természet birodalmán végig, az ő saját működése területén, hol tudja, hogy a Mindenható segítségével nemcsak mindaz az övé, amit szorgalmával teremtett, hanem áldásait is ő élvezi.

Ha mindezek tndatában vagyunk s így ismerjük a magyar földműves gazdasági és egyéni életét s ahhoz alkalmazkodunk, akkor máris határozott célkitűzéssel folytathatjuk a megváltozott viszonyok közt is a gazdasági népiskolákban növendékeink nemzeti és gazdasági irányu nevelését, oktatását. Azt azonban sohasem hagyjuk figyelmen kívül, hogy a jövő tényleg új köteleességeket ró iskoláinkra és új irányokat jelöl ki munkánk számára. A jövő ezen szigorú parancsa nekünk is követendő parancs marad. Mert régi fegyverekkel s régi berendezésekkel s módszerekkel már ma nem győzhetünk. A mi népünkön a még most is dúló gazdasági háboruban iskolai oktatással és neveléssel is segítenünk kell az őket megillető hely kivívásában. Ma már tisztán látjuk, hogy a világ gazdasági fejlődésének egyes fokait már túllépte. Így a tömeg-, illetve többtermelést javarészből már a minőségtermelés váltotta fel. Ezért ugyan-

akkor a gazdasági népiskolákban is a gazdasági tömegoktatást fokozatosan az intenzívebb minőségoktatással kell felcserélnünk, mert iskoláink még jó ideig befejező gazdasági iskolai képzést fognak adni sok földműves gyermeknek. Népüktől tehát minőségtermelést az esetben nem várhatunk és nem is követelhetünk, ha nem minőségileg neveljük és oktatjuk.

Tudatosan és készakarva soraim végére iktatom a soha eléggé nem hangoztatható főfeladatát a gazdasági népiskoláknak s minden agrár pedagógusnak. Nevelésünk és oktatásunknak ugyanis sohasem legyen egyedüli célja csak pusztán szakismereteket nyújtani. Minden szakoktatásunkkal is a minden körülmények közt helytálló, jellemes, erősakaratu, erkölcsös embereket neveljünk. Ez utóbbi nevelői és oktatói munka egy amerikai iparos-iskola felíratában jut a legjobban kifejezésre : Itt nemcsak asztalosokat nevelünk, hanem asztalosokból embereket is.“ Valóban régi igazság az, hogy bármily nagy szaktudással rendelkezik is egy nép, ha becsület, hit és erkölcsök hijján van, nagy tudása dacára is mihamarabb a pusztulás lesz osztályrésze.

Ha az itt megtárgyaltakat nem egy elmélet elvont tételeinek tekintjük, hanem azokat az életben valóban követjük, munkánkban realizáljuk, úgy hazánkért becsületes munkát végezünk. A magam részéről ily feladatkörrel gondolom a jövőben helyesen a gazdasági népoktatás erős várait, a gazdasági népiskolákat a természetes kívánalmaknak megfelelően felépíteni. Ezért a jövőben is elsősorban a magunk munkájában bízunk, mert „az önbizalom a siker első titka,“ s „a jól elvégzett munka győzelem.“

Schill János.

Mit tehet a tanító a népművelésben az egységes gyümölcsstermelés és értékesítés érdekében?

Folyékony gyümölcs.

Balaton **Béla** szabad előadása Székesfehérvárott az Iskolánkívüli Népművelési Előadóképző Tanfolyamon.

(Folytatás.)

Engedjék el, Hölgyeim és Uraim, hogy ennek a két mai magyar termelői feadatnak: az egységes gyümölcsstermesztésnek és a folyékony gyümölcsstermelésnek megokolásától — hiszen azok szükségessége közismert — eltekintsek! Foglalkozzunk in medias res azzal a kérdéssel, mit tehet a tanító, hogyan kezdjen neki? Egyesek talán azt mondják, nem tartozik a tanító feladatkörébe! Szorosan véve nem, de az idők változtak, több teher esik ma már a közszolgálat munkásaira. A közigazgatás sem vonhatja ki manapság magát termelési és technikai vagy pl. idegenforgalmi feladatok megoldása alól, holott eredeti hivatása csak az általános igazgatás volna, mert egyszerű logikával megvilágítva: szegény ország vagyunk, kell az idegen valuta, ha élni akarunk! A tanítónak tehát az iskolánkívüli népművelési előadásokon, tanfolyamain, tantermében, a gazdakörben propagandát kell csinálni a tömeggyümölcsstermesztésnek! Erre nézve legyen szabad a következőkben néhány elvet, direktívát, metódust, röviden ajánlani:

Nem úgy kell ezt a propagandát véghez vinni, hogy kikeressük az Orsz. Pomológiai Bizottság által körzetünkbe ajánlott gyümölcsféléseket, azokat nagy dobra ütve terjesztjük, ráerőszakoljuk a gazdákra, hogy pl. a 23. körzet szerint a Vértes déli nyulványára (Bicske, Alcsuth, Vál, Lovasberény, Csákvár) 1. sorban almákat ültessünk (Batul, Canadai, renét, Baumann renét, Londoni pepint, stb.), 2. sorban körteket: Avranches-i jó Lujzát, Diel vajkörtét, s i. t., 3. sorban cseresznyét. Nem. Így el-

érjük azt, roppant erőfeszítéssel, meghívott szakelőadásokkal, hogy 4—5 év múlva nagy tömegű cseresznyéje lesz egy-egy törekvő gazdának a faluban, amelyet értékesíteni nem tudunk, 6—7 év múlva már lesz sok alma, a sertések is azt eszik, szidják a tanítót, majd a kormányt, kiderül, hogy az Iskolánívüli népművelés légüres térben mozog, csupa papírszagu elmélet, kár volt lelkesedni, győztek a maradiak és hát végső konkluzió, egymásközt legyünk őszinték: a gazdasági tanár is egy... nem okos ember...

Az Orsz. Pomológiai Bizottság (kb. 82 szakember bevonásával) az egész országra kiterjedően 65. gyümölcsstermelési körzetet állapított meg, amelybe olyan sorrendbe vannak felvéve a gyümölcsnemek, amint azok nem csak a geológiai és klimatikus viszonyoknak megfelelnek, hanem a kereskedelem és kivitel, szállítás igényei is figyelembe vannak véve. Ha tehát a Gajavölgyre (Kisbér, Mór, Moha községekbe) 1. sorban a szilvát és pedig az Ageni szilvát ajánlják, annak termesztését kell forciroznunk, mert ámbár a dió vadon is terem e vidéken, magasabb országos szempontok a szilvatermesztést indokolják, s a dió csak utolsó, 7. helyen van említve, viszont a fügét nem ajánlják itt, de bár utolsó sorban, Nagytétény, Ercsi, Diósd vidékére ajánlatos.

A tapasztalat és gyümölcsszakemberek azt igazolják, hogy a tömeggyümölcsstermesztés vidékenként, zónánként nem valószínű meg, hanem ennek módja Magyarországon a gócból kiinduló gyümölcsstermesztés. „A magyar annak hisz, amit lát“

és egy ilyen gyűrűsen, a köpontból terjedő, tömeget termeszto akció minden kiscgazdát és törpebirtokos magával sodor. Kitünő példája ennek Kecskemét vagy a szentendrei egres és számóca-termesztés, Hevesben a dinnye, Szegeden a Kalocsára is áttérjedő paprikatermesztés. Hogyan történt Kecskeméten? Hires nagynevű polgarmestereinek segítségével a homokon, ahol azelőtt csak pásztornép tengődött nyájaival együtt, most minden gazdának kajszinbarack és almaültetvénye, illetve szőlője van: kecskeméti rózsabarack és kecskeméti vajalma. A tanyák népe kora hajnalban hordja be kis tételekben gyümölcsöt s a nagy exportcégek azt azonnal átveszik, nincs tehát értékesítési nehézség és Szegedtől fel Ceglédig a Duna-Tisza közének minden termése „kecskeméti gyümölcs“ néven kerül a kerekedelmi forgalomba, mert egy jól megszervezett központnak rendkívüli szívó, fejlesztő, buzdító hatása van.

Annak a modern, magyar tanítónak tehát, aki a tömeggyümölcsstermesztés lancirozott jelszavának szócsöve az ő kis vagy nagy községében, mint a szellemi elit vezetője falun, mint igazi nemes értelemben vett „mester“, annak a jövőbe kell látnia és tevékenkedésnél egy ilyen termeszto gocba kell beleilleszkednie, vagy ha erőt és képességet érez magában — helyi adottságok esetén — összefogva jóbarátaival, kolégáival, tanítványaival, — egy ilyen központot kell kialakítania. Gyakorlati szempontból még azt jegyzem meg, hogy ez esetben állítsa be az a lelkes tanítótestvérem a községi faiskolát vagy a gazdasági továbbképző iskola gyakorlóterületét a cél szolgálatába, bizonyára felettes hatóságainak, a község értelmiségének, a közigazgatás szerveinek elismerő támogatásával fog találkozni. Addig pedig, amíg az elültetett gyümöcsfák nagy tömege számottevően teremni nem kezd, 10—12 évig, igyekezni kell a meglevő gyümölcsök értéktelen fajtáju fáit átojtással értékesebbé és jövedelmezőbbé tenni. Ilyen akcióhoz természetesen erkölcsi és anyagi támogatás is szükséges. Minden iskola a vonatkozó VKM-i rendelet értelmében köteles évenként

a facsemetéket kiosztani tanulói között s erről minden év június 30-ig a népoktatási kerület vezetőjének jelentést tenni. A földművelésügyi kormány évente nagyszámu, több 100.000 nemes gyümölcsfajtványt oszt ki, azonkívül kis — és középbirtokosoknak, akiknél tehát megfelelő garancia van, rendelkezésre áll az 52.000/1933. sz. F.M. rendelet értelmében az állami gyümölcsstelepitési kölcsön. Mindezekről részletesebben felvilágosítást nyújt a vármegyei Gazdasági Felügyelőség, Mezőgazdasági Kamara, a gyümölcsstermesztési intéző, — természetesen minden önálló gazdasági népiskola is. — A kölcsönről még csak azt említem meg, hogy a törlesztés és kamat csak a gyümölcsös termőre fordultával hosszabb idő alatt fizetendő. K. holdanként 2—300 P, őszibarack telepitésnél 640 P a legnagyobb igényelhető összeg. — Minden komoly gyümölcsstermesztőnek rendelkezésre áll a Gyümölcsstermesztők Orsz. Egyesülete (központ: Budapest, VI., Andrássy ut 8.) ahol csekély tagsági díj ellenében az egyes tag a szövetkezés minden előnyét élvezheti úgy a facsemete és védőszerkesz beszerzését tekintve, mint a gyümölcs értékesítésére vagy feldolgozására vonatkozólag. Az egységes gyümölcsstermesztés létrehozásában — amely a vázolt módon történhetik — a tanítónak tehát szervező, propagatív szerepe van, ő a lelke, inspirátora községe gyümölcsstermesztésének, aki mint hadvezér mozgatja a megfelelő erőket s előtte meghódításul paradicsomi cél lebeg: — a kert: az emberiség legrégebbi álmának egyike. Mert ne szégyeljük a szentimentalizmust, ugyis kihalóban van az, mint az etiquette a társaságokból. Minden emberben, a XX. század cinikus kollektív emberében vagy a nagy célokra törtető übermenschben is ott szunnyad egy kis szőlős, gyümölcsös-emberfészek ábrándja, maga telepitette parkocskával, baromfiudvar, „bólongató“ eperfával, olyan igazi „Haus in der Sonne“. Ne tagadjuk ezt az álmot, de tegyük volósággá! Legyen az egy nagy kertálmom, amelyben Csonka-Magyarország ma még sárba-sötétségbe fult falvai virágbaborult fák, gyümöclslige-

tek között jólétben és jókedvben erős lélekkel dolgoznak az ő ducejukkal: tanítójukkal az élén — minden magyarok örök, szívszakadva várt, legnagyobb álmának megvalósításán! . . .

Kitüntető tetszésüket most azzal hálálom meg, hogy unpáthikus módon elmondom azt, mit beszél a tudását fitogtató s ezért nagyképi előadó népies előadáson, ahol a gyümölcsfogyasztásnak és értékesítésnek csinál propagandát: „mert ha nem tudná valaki (állát könyökre támasztva), hogy mit tartalmaz a gyümölcs, mennyiféle táplálóanyagot, hát elmondom: Az almában van 14% szénhidrát, 2% cellulóze, 400 kg caloria. Hát azt tudja-e valaki, mit tartalmaz a barack: 12% szénhidrát, 380 kg caloria. Azt pedig minden anyának és minden okos embernek tudni kellene, hogy a gyümölcs jó étvágyat csinál, higitja s ezáltal tisztítja a vért, a kisgyerekeknek a nehéz füstölt husok, zsiros kenyér helyett természetes tápláléka, melyet szeret s melytől erősödik; lábbadozók, betegek csak ezt egyék, pálinka helyett pedig magának is sokkal többet használna Miska bácsi, ha folyékony gyümölcsöt inna reggelenként.“ Ehelyett vázlatát adom egy gyümölcsértékesítésről szóló előadásnak, amely lehetőleg természetes bemutatással és kóstolással legyen egybekötve (természetesen ez nem sablon akar lenni, csupán szerény minta!)

„A gyümölcstről szeretnék beszélgetni ma, kedves hallgatóim! szives hozzájárulásukkal (captatio benevolentiae), a gyümölcstről, amely oly kedves táplálékunk, gyerekkori emlékünknél sokunknak sajnos, amelyért néha talán verést is szenvedtünk otthon vagy a szomszédban, amelyet mindenki szeret, kicsi-nagy, szegény és gazdag, öreg és fiatal, szereti még legnagyobb ellensége is — a féreg. Már az emberiség élettörténete is a gyümölcssel indul: Éva almájával. Azért nem tanácsos manapság sem szép asszony vagy lánytól almát elfogadni férfiembernek, a legnagyobb bajba döntheti vele — a házasságba. De a gyümölcs később is szerepel még az irodalomban is. A vad, csikóhúsevő, lótejivó ősmagyaroknál még gyümölcs volt a neve, így olvasható az abban a leg-

régibb kódexben, melybe Halotti beszédet írt úgy 700 évvel ezelőtt egy jámbor régi magyar pap. Meg sem igen értjük már ezt a magyar beszédet: és mend az paradicsomban valou gyimelcsektül monda neki élnie, heon tilotova üt egy fa gyimelcsétül stb. (érdeklődés felkeltése). — Későbbi időkben a török dúlás idején a papság és a kolostorok foglalkoztak a gyümölcsösök ápolásával, innen van a gyümölcsfajták között a sok egyházi vonatkozású elnevezés. (Espereskörte). — A mai időkben pedig a művelt nyugati országokban már nagy szerepet játszik a gyümölcsstermelés és sokkal inkább kiterjedt az, mint nálunk. A sűrű lakosság nem is tud megélni másként, minthogy minden kopár területét befásítja, minden kert tömve van gyümölcsfákkal. A gyümölcsfogyasztás érdekében nagy propagandát fejtenek ki pl. Németországban, ahol közismertek az „Esst mehr Früchte, und ihr bleibst gesund!“ című plakátok. —“

Egy ilyen népies előadáson a tárgyalás folyamán feltétlenül meg kell említeni a közvéleménybe is átment (bár még chemico-biológiailag nem egészen tisztázott) vitamin-elméletet.

Megemlíthetjük a kulturált nemzeteknél tömeget jelentő társadalmi rétegben világszerte divatossá vált soványodást, mert a soványító kúrák étrendjén elsősorban a gyümölcsnek kell szerepelnie. — Egy ilyen előadáson hatni kell azonban észlelvél az emberek, főként a gazdák logikus gondolkodására, tehát ki kell számítanunk egyszerű és nem részletező módon a gyümölcsstermesztés jövedelmezőségét, pl. így:

1 k. holdon terem jó közepes termés esetén 12 q buza, á 20 P 240 P, 1 k. holdon 90 drb almafa termése á 30 kg alma, á 30 f. 810 P, 1 k. holdon 160 drb szilvafa termése á 30 kg szilva, á 20 f. 960 P, 1 k. holdon 350 drb őszi barackfa termése á 10 kg őszi barack, á 40 f. 1360 P, 1 k. holdon 55 drb szilvafa + 55 drb almafa cirka 800 P s így tovább.

Igaz, hogy a gyümölcsös ezt a termést csak a 7—8. évben adja és 6 év alatt a telepítési költség 4—500 P-t is felemészthet,

dehát ha a buza 8 év alatt $240 \times 8 = 1920$ P-t ad, vajjon nem többre megy-e pontos számításal a gyümölcsstelepek már első 8 évi hozama is, amikor alig terem még, de a közöttes természetmennyekből is várható haszon és vajjon tiszta haszna-e ez a buzának, nincsen-e ott is „telepítési“ költség? Ilyen kézenfekvő módon kell bizonyítanunk a jövedelmezőséget, mindig türelemmel meghallgatva a hozzászólásokat.

Ha azt gondolják mélyen tisztelt Hallgatóim, hogy ilyen előadáshoz a gyümölcsstermesztésben való nagy jártasság, elmélyedés szükséges, úgy hivatkozom az előbb mondottakra, hogy a tanító feladata az egységes gyümölcsstermesztés terén a szervező és irányító hadvezéré, ő nem mélyed el részletekbe, ha egyébként nem ért hozzá,

a gyümölcsészet technikai kérdéseit szakemberekre hagyja, ő irányít, lelkesít, előljár, mint az igazi, legnagyobb stratégák, nem olyan, mint Napoleon, hanem mint pl. az ő legyőzője: Wellington lord, aki rengeteg rangja között kapta meg a Waterloo hercege címet is. Amikor I. Miklós cár, az akkori idők leghatalmasabb hadseregének ura retentő nagyságú sereget vonultatott fel tiszteletére egy díszszemlén Szentpétervár mellett s utána megkérdezte, vajjon meg van-e elégedve a csapatok magatartásával? A herceg így felelt: „Igaz, hogy én néhány ütközetben szerencsével harcoltam, de ami a katonai drill és a fegyverforgatás technikáját illeti, ezen a téren teljesen tájékozatlan vagyok. Az ilyen dolgokat alárendeltjeimre szoktam bízni.“ (Folyt. következik.)

Aszalóépítés és szilvaaszalás eredménye Békésen

A múlt év nyarán a földművelésügyi minisztérium és a gyümölcsstermesztés és értékesítés ügyét szíven viselő alispánunk támogatásával Békés vármegyében is, — főképp a szilvatermő Kőrösmenti vidékeken — megkezdték az aszalók építését és nagy kedvvel megindult az aszalás. A vármegyében Békés a szilvatermesztés főhelye. Erre predestinálja Istenadta kedvező fekvése és talaja. A Fehér- és Fekete-Körös mentén már ősidők óta szilvások voltak s az 1934. évben a hatóság által végrehajtott gyümölcsfa összeírás alkalmával 57.409 drb. szilvafa, ebből 33.544 drb. Besztercei szilva volt. Ezt a számot azonban csak hozzávetőlegesnek mondhatjuk, mert már az összeírás elején kitalálta egyik jó adófizető, hogy: „fánként 50 fillér lesz az adó, evégett van az összeírás.“ Ennek meg is lett azután az eredménye, jó és rossz adófizető egymást túllícitálva igyekeztek néhány fát megmenteni az adó alól.

1936-ban különösen szilvában oly nagy termés volt, hogy a fák roskadoztak alatta s a szokottnál is nagyobb mértékben indult meg, úgy nyersen, mint feldolgozva való értékesítése. A termés megközelítette a 250 vagon, ebből kb. 25 vagon szilvát szállítottak el az exportőrök Budapestre és Bécsbe, mintegy 160 vagon dolgoztak

fel a helyi szeszfőzők, a többbit a helyi fogyasztás és a környéki piacok vették fel. Jutott ebből a lekvárfőzésre is, mert a termesztők — a múlt évi szomorú tapasztalatokon okulva — legalább két évre való mennyiséggel biztosították magukat a jövőre.

Ez a bő termés s az áraknak, pl. a besztercei szilvának kg-ként 5—6 fillérre való lemorzsolódása indította a *Békési Gyümölcsstermelők Egyesületét* arra, hogy áldozatok árán is aszalót építtessen, megkedveltesse és egyben megmutassa a termesztőknek, hogy mint aszalvány, jobban értékesül a szilvája. Ha a bosnyáknak az ide való szállítás és vámköltségek ellenére kifizető az aszalás, akkor mennyivel inkább annak kellene lenni nálunk, amikor egyelőre a hazai fogyasztást sem vagyunk képesek fedezni és az említett költségek is kevésbé terhelnének.

Aszalónk felépítésénél figyelembe vettük a helyi viszonyokat. Termesztőink nagyjából része kisgazda, aki a gyümölcsstermesztést csak mellékesen űzi s a gazdasággal járó ügyes-bajos dolgai mellett egy-két mázsa szilvájának megaszalásával nem is bajoskodna. De tekintettel voltunk arra is, hogy jó néhány év kell még ahhoz, hogy az aszalást annyira megkedveljék és megtanulják, hogy majd

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

33. MAKÓ.

Makó megyei város, Csanád — Arad — Torontál k. e. e. vármegyék székhelye, 37 ezer lelket számláló lakosságával a Maros alsó folyásának jobb partján, szélében-hosszában eléggé kiterjedten fekszik a trianoni határ közvetlen közelében. Határa 47.000 kat. hold és lakosai túlnyomórészt földműveléssel foglalkoznak. E számokból megállapíthatjuk, hogy nem is olyan sok az a földterület, ami átlag egy földmives családnak birtokában lehet. Ezt a tényeket is igazolják, mert már régen arra kényszerítette ez az állapot a makói népet, hogy megélhetése biztosítása céljából belterjesebb földművelési módokat honosítson meg, melyek közül, mint legelsőt a vöröses fokhagymatermesztését kell megemlítenünk. A földbirtokmegosztás nagyon jónak mondható, mert az egész határban egyetlen közép- és nagybirtok sincsen és az egész 47 ezer kat. hold kiváló csanádi föld, színmagyar kis- és törpebirtokosok kezén van.

Ennek következtében a fentemlített gazdasági rétegre hárul a felelősség, hogy a kezükön lévő eme kicsi, de értékeiben felbecsülhetetlen részét képviselő hányadát minél gondosabban, odaadóbban, tudásuk legjavát belefektetve műveljék és az erre elhivatott ifjúságot, a jövő

reménységét ebben a tudatban neveljék, hogy majdan, ha az ő kezükből kihull az ekeszarva, az ismét az arra méltók kezébe kerüljön. Mert ifjúságában a nemzet jövője. Gazdasági létünk és népünk előrehaladása pedig a józan és okos gondolkodású gazdaifjak kezébe van letéve.

Ezen felelősség tudatában Makón a vármegye és város vezetősége karolta fel a nép hivatásbeli gazdasági oktatásának és nevelésének igen fontos kérdését. Az országban elsők között ismerték fel a múlt század végén két nagynevű agrárpedagógus miniszterünknek — dr. Darányi Ignácnak és báró Wlasics Gyulának — a milleneumi évben életrehívott nagy elgondolását, amelyben a gazdasági népiskolák alapjait lerakták. A kezdet nehézségeit áthidalva 1899-ben került Makó abba a szerencsés helyzetbe, hogy a már akkor működő gazdasági irányú ismétlődő iskola külön szaktanítós gazdasági népiskolává alakulhatott át. Innét számíthatjuk az iskola létezését, tehát egy esztendő hiján negyvenéves múlt az, melyre most röviden visszpillantunk.

Ebben az időben azonban az iskolának még sem saját épülete, sem tulajdon gyakorlóterülete nem volt. Így azután a vándorélet keserves kálvá-

Iskolaépület.

riáját járta, míg saját otthonra és gyakorlóterületre szert nem tehetett.

Az iskola szomorú sorsának akkor szakadt vége s akkor vette kezdetét a tényleges teremtő és szervező munka, midőn a helyi iskolák államosításával kapcsolatban a mostohagyermekre is figyelem terelődött. Megyei országos és közigazgatási tekintélyek figyelmét sikerült az akkori agilis igazgatónak az iskola ügyeinek érdekében megnyernie. Ők voltak azok, a kezdeményező Láng István kir. tanfelügyelő, majd Návay Tamás főispán és Návay Lajos alispán, később or-z. gyűl. képviselő és házelnök, egyben az iskolai gondnokság elnöke, kik fáradságot nem ismervé valósággal személyi ügynek tekintették az iskolának tulajdon gyakorlóterülettel való ellátását és felépítését. A végleges döntés az iskola felállításának ügyében a fentnevezett neves közéletű férfiak, iskolabarátok és Molnár Viktor akkori kultusz-államtitkár jelenlétében abban a nádfedeles viskóban történt, ahol mindannyian egyszerre győződtek meg arról a munkáról, mely a gazdasági népiskolában folyik. Itt és ekkor határozták el végérvényesen, hogy a makói nép gyermekeinek gazdasági oktatására a két nagy miniszter nemes elgondolása szerint otthont teremtenek. Ezt az elhatározást azután tett is követte. Az iskola céljaira Makó város képviselőtestülete az említett férfiak jelenlétében 60.000 aranykoronát szavazott meg és 10 kishold földet juttatott gyakorlóterületi használatra. Az iskola megnyitásától számított tizedik esztendőben, 1909-ben mintegy további 20.000 korona hozzáadásával fel is épült és berendeztetett a mai makói gazdasági népiskola, amely a maga mivoltában még ma is hirdeti azoknak az önzetlen férfiaknak a munkáját, akik akkor ennek érdekében dolgoztak. Az említett közéleti személyiségek mellett elismerés illeti meg K. Molnár Jenőt, az iskola akkori igazgatóját, aki nagy körültekintéssel és lankadatlan kitaró munkával az iskolát a kor kívánalmainak megfelelően szervezte meg és építtette fel.

Az iskola fejlődésének történetében a hála és köszönet szavával kell megemlékeznünk az iskola két legnevesebb gondnoksági elnökéről, dr. Madzsár Gusztáv tankerületi főigazgatóról és Tarnay Ivor Csanád vármegye alispánjáról, akikről bátran elmondhatjuk, hogy az iskolának mindenkor nemes és őszinte támogatói voltak, ha kellett szóval, ha kellett, tettekkel is. Ugy szintén csak az elismerés szavával illethetjük Makó város polgármestereit és képviselőtestületét, akik szintén bebizonyították, hogy iskolának mindenkor megértő támogatói.

Az iskola fejlődésének felfelé ívelő pályáját a reánk oly szomorúan végződött világegés rövid pár esztendő után megállította és nagyon sok tekintetben visszavetette. Ez elkerülhetetlen volt, mert a háború ideje alatt a tanítás többször hosszabb ideig is szünetelt s hol kórházzá, hol pedig hadiárvaházzá kellett az iskolát átalakítani. Majd a megszállás

ideje alatt különböző átvonuló csapatok szállása volt, sőt a tanácsköztársaság gyászos emlékü idejében csaknem hadszintérré is vált. Közben — ami ilyen állapotok között elkerülhetetlen — az iskola vagyonának nagy része veszendőbe ment és rengeteg anyagi kárt szenvedett. Midőn a zavaros idők elmúltával a rend helyreállott, újra kellett az iskola belső életének szervezését és a gazdaság felszerelését megkezdeni.

A makói gazdasági népiskola egész oktató munkájával azt a régi igazságot követi, mely szerint: „Amit a gyakorlati életben óhajtunk állandósítani, illetve eredményesen bevzetni, azt először az iskolába vezessük be.” Ennek elérése érdekében fő törekvése az iskola oktató munkáját minél szorosabb kapcsolatba hozni a földmivesnép mindennapi gazdasági foglalkozásával, a nép életével, mert a gazdasági népiskola csak így válhat valóban a nép életiskolájává. Oktató tevékenységével párhuzamban halad azonban az iskola valláserkölcsi alapon nyugvó nemzetnevelő munkája is. Ebben a nevelésben részesíti az iskola mindkét nembeli növendékseregét s így végez alapvető munkát a magyar állampolgár, a magyar földmunkás, a magyar gazdaasszony és a magyar anyák nevelése terén.

A tanügyet szolgáló épületei — bár már közel 30 évesek — a kor kívánalmainak teljesen megfelelőek. Az iskolaépületben a délelőtti órákban négy tágas teremben folyik az oktatás. Ugyanezen tantermekben, rendszeresen a téli időszakban, rendezi az iskola kézi foglalkozásokat felölelő gyakorlati tanfolyamait is. Ez utóbbi célt szolgálja az iskolaépületben elhelyezett háztartási konyha, kamra és szoba is. Ugyancsak itt találjuk meg a tanzsereket magába foglaló szertárat, tantestületi és igazgatói irodát is. Az iskolaépületet körülvevő diszkerterben van külön épületben az igazgatói lakás. A melléképületekkel együtt öt tanügyi épület van.

Az iskola szemléltető oktatásának céljaira 425 drb. gazdasági tárgyú taneszközzel rendelkezik. Fiú- és leány növendékek részére pedig külön 318 kötetet számláló ifjúsági könyvtár áll rendelkezésre. A tantestület továbbképzését szolgáló tantestületi könyvtár 948 kötetből áll. Ezenkívül igen értékes kisgazdáink szempontjából a földművelésügyi minisztérium által használat céljából rendelkezésre bocsájtott szakkönyvsorozat is.

Az iskola rendszeres oktatáson kívül fennállása óta mindkét nembeli növendékei részére évről-évre főleg a téli időszakban hasznos gyakorlati munkatanfolyamokat is rendez. Eddig a fiúk részére serű, kefekötő, kosárfonó és kisebb gazdasági eszközök előállító fafeldolgozó háziipari tanfolyamokat rendezett, melyeket évenként felújít. Az ezeken elsajátított képességet növendékeink otthonukban bőségesen hasznosíthatják. A tanfolyami foglalkozások amellet, hogy közhasznúak, még, nevelési célt is szolgálnak, mert munkára serkentik a serdülő ifjúságot és a téli téltlenség káros következményeitől óvják meg őket.

A leány-tanulók részére állandó kézimunka-, szabás-, szövő-, varrótanfolyamok és háztartási főzőtanfolyamok tartatnak. A legegyszerűbb foltozó munkáktól kötény, fehérnemű és kisebb ruhácskák varrásán át egészen a magasabb izlést is kielégítő fejlettebb népies kézimunkáig mindent felölelnek ezen munkatanfolyamok. Nagy örömet vált ki leány-növendékeink körében, ha maguknak, testvéreiknek hasznos ruhadarabot, szüleiknek egy-egy magyaros kézimunkát vihetnek haza a tanfolyamon végzett munkájuk eredményeképpen. Az összes felekezetek templomai részére készített diszes oltárterítők

mellett számtalan értékes magyar kézimunkadarab dicséri növendékeink szorgalmát. Tanulóink kézimunkáikért és háziipari készítményeikért kiállításokon számtalan díjat és oklevelet nyertek eddig, melyek közül mint egyik legértékesebbet a londoni világiállításán nyert diszes oklevelet említjük meg. A varrótanfolyam céljaira az iskolának 7 varrógépe van.

A leánynevelésben jelentős szerep jut az iskola háztartási főzőtanfolyamainak is. Ezeknek messzebbre kiható céljuk és feladatuk a népelelmezés helyes és okszerű utra való terelése. Ennek a munkának azonban előfeltétele a kerti termelésnek az e célnak megfelelő átalakítása, mert csak ezzel biztosítjuk a helyes alapot az egészséges táplálkozásra oly nagy befolyással bíró főzelékfélék meghonosítására és megkedveltetésére. Háztartási tanfolyamainak az inséges esztendőkből nagy szociális és nevelői hatásai is voltak. Azokon az utóbbi hat év alatt 3.299 ebédet juttatott növendékeinek az iskola. A tanfolyam növendékei állandóan vendégül látták asztaluknál elesett szegény tanuló társaikat is és így naponta átlag 20—25-en ebédeltek együtt az asztalnál. Ezzel az iskola az egyes néprétegek között a vagyoni különbség következtében keletkezett szakadékot is igyekezett áthidalni és a kölcsönös megbecsülést a tanulók lel-

Szövés.

kében, szívében az emberbaráti szeretet felébresztésével meghonosítani. Ezt a közhasznú és szociális munkát a felettes minisztérium is méltányolta s ezért az iskolának elismerését fejezte ki. A háztartási főzőtanfolyamokat az iskola 1911-től, tehát 25 év óta tartja. A felsoroltakon kívül egyéb közhasznú ifjúsági egyesületek vezetésével is szolgálta az iskola a népművelést és a gazdasági oktatást. A DMKE. külön leány és fiú csoportjaiban az iskola már végzett növendékeit továbbra is falai között tartotta vissza. Az iskola egész tantestülete az igazgató vezetése alatt a legnagyobb szeretettel karolta fel ezen ifjúsági egyesületek nagyhorderejű törekvéseit s ezek kebelében nevelte tovább az ifjúságot.

Leánytanulók háztartási foglalkozása.

Főzőtanfolyam ebédje.

Az iskola növendékei közül az önként jelentkezőkkel egy külön egyéves tanfolyamot is rendezett a múltban. E tanfolyamot végeztek a mindennapi oktatás eredményét, tanulmányaikban való szép előmenetelükkel a tanfolyamot bezáró nyilvános vizsgán eredményesen igazolták. Ennek nagyhorderejű gyakorlatai értékéről annak idején a felettes minisztérium, a hatóságok és a tanulók szülei mind a legnagyobb elismeréssel szóltak. Az egyéves gazdasági tanfolyam igazolta a legjobban, hogy a gazdasági népiskolák oktatásával mennyire érdemes lenne a jövőben behatódiban foglalkozni, azokat fejleszteni s létüket a földművesnép javára biztosabb alapokra helyezni.

A makói gazdasági népiskola rendkívüli munkásságának tekinthetjük az 1926 és 1927 évek nyarán rendezett tanítói gazdasági tanfolyamokat is. Ezeken a tanfolyamokon 25—25 tanító részesült kiképzésben, kik ezzel a gazdasági irányú továbbképző iskolákban való oktatásra nyertek törvényes jogosultságot.

Hogy iskolánk oktató és nevelő munkássága mily nagy számú tanulószeregre terjed ki, arról az alábbi kimutatás tájékoztat bennünket.

Tanév	Fiu	Leány	Összesen
1927—28.	285	599	884
1928—29.	223	493	716
1929—30.	142	319	461
1930—31.	131	233	364
1931—32.	157	248	405
1932—33.	263	389	652
1933—34.	277	456	733
1934—35.	356	560	916
1935—36.	355	488	843
1936—37.	358	503	862

A föltüntetett 10 év alatt iskolánkat látogató 6.836 növendék azt bizonyítja, hogy sokkal nagyobb horderejű kérdést képvisel ez az iskola léte és sorsa, mint azt csak futólag szemlélve gondoljuk. Hisz végeredményben legtöbb növendékünk mindenemü oktatásnak ez a záróköve s így méltán figyelmet érdemel.

A makói gazdasági népiskola gyakorlóterületétől szolgáló tangazdaság az 5 km átmérőjű város bejáratának északi oldalán a Makóhódmezővásárhelyi igen forgalmas megyei út mentén fekszik. Ugyancsak itt vannak az iskola összes épületei is a város szélső utcájával szomszédosan. A gyakorló-

terület a belsőségekkel egybekapcsolva háromszög alakban fekszik s minden oldalról közutakkal határolt. Így az arrajárókat akarva nem akarva is szemlélődésre és megfigyelésre készíti s ezért ebből a szempontból a gyakorlóterület ideális fekvésűnek mondható. De ezzel szembe el kell viselnünk azokat a károkat is, melyeket területünkön nyílt fekvésénél fogva emberi és állati kártevők okoznak.

A gyakorlóterület, miként már említettük, eredetileg csak 10 kis hold volt, mely 1922-ben a iskola igazgatójának kérelmére 3·5 kat. hold városi földdel nyert kiegészítést. Ezzel Makó városa ismét tanújelét adta annak, hogy a gazd. népiskola gyakorlati oktatását a földműves nép gyermekeire nézve milyen fontosnak tartja.

Az iskola méreteiben kicsireszabott gazdasági gyakorlóterületének talaja középkötött vályog, kevés szikfolttal. Száraz évjáratokban magasabb, fekvésénél fogva aszálykárokat is szenved. Művelési ágak szerint a következőképen oszlik meg:

1. Kerti telepek	2 kat. hold és 400 □-öl
2. Szántó	7 " " 650 "
3. Belsőségek	1 " " 750 "

Összesen: 11 kat. hold és 400 □-öl

A mezőgazdasági terület a rendes norfoki 4-es forgó szerinti művelés alatt áll. A talaj főleg kalászosok termesztésére alkalmas. Az alatt beiktatott kimutatás az állandóan termesztett mezőgazdasági termények utolsó öt évi átlagát és vele kapcsolatosan az évi csapadékmennyiséget tünteti fel:

Év	Buza	Tav. árpa	Zab	Csapadék m/m
1933	10·50	15·00	11·50	635·7
1934	0·75	12·87	16·45	477·0
1935	14·15	13·56	5·64	496·3
1936	14·12	13·72	8·71	794·9
1937	13·93	13·00	16·78	622·3

XII/15-ig.
5 év átl: 12·49   13·63   11·81   605·24

Év	V. hagym.	Dughm.	Burg.	Tak. répa	Csapadék m/m
1933	64·00	90·00	95·00	300	635·7
1934	65·10	101·76	84·26	266	477·0
1935	48·42	50·40	42·72	169	496·3
1936	109·98	106·08	97·64	240	794·9
1937	82·56	36·89	62·56	200	622·3

XII/15-ig.
5 év átl: 74·01   72·02   76·43   235   605·24

A buzaátlag kiszámításánál 5 év helyett 10 évet véve figyelembe az 13·16 q-ra emelkedik. A 47 ezer kat holdat kitevő makói határban a buza-termesztés képezi a főirányt. Ennek következtében iskoláink is eredményes működése érdekében és a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva behatóbban foglalkozik a buza termesztésének minél intenzívebbé tételével. Több esetben végzett már az iskola műtrágyázási kísérletet s egyéb, a buza-termesztés körébe vágó megfigyeléseivel sietett kisközségünk segítségére. Az országosan elismert bankuti buzák fajváltozatait hosszú éveken keresztül figyelte és figyelte ma is, főképen annak megállapítása céljából, hogy vajjon melyek azok az újabb és újabb változatok, melyek éghajlati és talajviszonyaink között a legjobban megfelelnek. Számtalanszor gyűlték össze a makói kisközség az iskola telepén levő buzaparcellák körül, hogy a buza-termesztés megvitatásával a látottak és hallottak alapján válasszák meg a saját gazdaságukban termesztendő buzafajtát. Az iskola buzatermése évről-évre mint elsőrangú vetőmag vásároltatik meg.

Nem kevesebb súlyt helyezett az iskola gyakorló gazdaságában Makó világpiacon terményének, a hagyma termesztésének felkarolására sem. Az iskola kezdte megfigyeléseivel a makói hagyma jótulajdonságainak eredetét és fajtabeli összetételét kiküldetni. Ezzel kapcsolatos hagyományesítés munkáját anyagiak hiányában nem folytathatta. De a végzett munka azért nem veszett kárba, mert ezután ugyan jóval később, de az iskola ezirányú munkájának figye-

lembevételével kezdődött meg az állami szakintézetek bevonásával és vezetésével a hagymanemesítés. A helyileg speciális termelvény kitevését, melyet mintegy 4 - 5 000 kat. hold terjedelemben termelnek a makói határban, ma is támogatja. Területén nyernek elhelyezést a nemesítés alatt álló hagymának elit törzsei és jelenleg is gyakorlóterületünkön egy nagyobbjelentőségű állami hagymatermelési műtrágyázási kísérlet van beállítás alatt. Számtalan hagymatermelő és azoknak iskolába járó gyermeke figyeli és gyűjti itt a tapasztalatokat. Nagy jelentőségű ez annál is inkább, mert ahány hold területen termelik a makói hagymát, csaknem ugyanannyi család is foglalkozik vele, márpedig ezek gyermekei $\frac{1}{5}$ részben megfordulnak iskolánkban, tehát a hagymatermesztésnek ilyirányú felkarolásával az iskola már a jövő termelésére is eleve nagy kihatással lesz.

Ugyancsak ügybuzgalommal foglalkozik iskolánk az állattenyésztés szempontjából oly nagy jelentőséggel bíró takarmánytermesztés felkarolásával és annak minél szélesebb körben való meg-meghonosításával is. Jelen körülmények között ez annál is indokoltabb, mert újabban a nagy hírnévnek örvendő makói lótenyésztés mellett már a szarvasmarhatenyésztésre is nagyobb figyelem irányul; aminek tudvalevőleg egyik legfontosabb előfeltétele a kellő mennyiségű és minőségű takarmány termesztése. Kereskedelmi növényeink közül a mák eddig csak mint a répa és a hagyma közé vetett köztes szerepelt. Amidőn azonban megismerték az iskolánál nagyban termesztett nemesített tolnaozori zártokú kékmákot ebből néhány kilogram mint vetőmag közkezre került, azóta már csaknem mindenhol ezzel találkozunk termelőink kertjeiben és gazdaságaikban is nagyobb területen.

Évek óta foglalkozik az iskola gyakorlóterületén a különböző burgonyák termelési kísérleteivel is, főleg azért, mert mindgyakrabban találkozott

Fiunövendékek gazdasági foglalkozása.

avval a hibával, hogy a közkezen forgó burgonya-
vetőmag ma már nagyon vegyes és nagy részben
fajtaazonosságát elveszítette. Több évi termelés után
sikerült e téren is már a helyi talajviszonyok kö-
zött leginkább megfelelő féleségeket a köz érdeké-
ben megállapítanunk.

Termesztési munkáink közül nem lesz érdek-
telen megemlíteni az ugyancsak évek óta foly-
tatott szójababtermesztést sem, mely tudvatevőleg
magas fehérjetermésű magról fogva a jövő legértéke-
sebb minőségű abrak-takarmánynövényének nevez-
hető. Az állati takarmányozás körében a tejelő,
hízó és növendékállatok táplálásánál már vannak
is hívei a szójának, melynek szélesebb körben
való elterjesztése és termesztése más szempontok-
ból is nagyon is indokolt lenne. Iskolánk e téren
már régi adatokra és tapasztalatokra hivatkozhat,
melyek igazolják a szója nagy jelentőségét. Mint
érdekességet említjük meg, hogy újabban a tavaszi
hónapokban gyakran vásárolnak szóját a környék-
beli méhészek, kik azt liszté őrölve méhek ete-
tésénél mint elsőrangú virágpótlót használják föl.

Az eddig leírt növénytermesztési munkák ki-
vétel nélkül csakis a gyakorlati növénytermesztést
szolgálják s nem avatkoznak bele az illetékesek
által végzendő tudományos növénykísérletekbe, de
nagyon sok értékes szemléltető anyagot nyújtanak
növendékeink gyakorlati oktatásához, mely nélkül
az iskola egész elméleti oktatása nagyon egyol-
dalú és hiányos lenne.

Nagy gondot fordít az iskola a gazdálkodás
másik főágára, az állattenyésztésre is. Kis törpe-
birtoka miatt azonban két igáslovát továbbtenyész-
tésre most nem használhatja. Ugyancsak ezen ok-
ból a szarvasmarhatenyésztéssel sem foglalkozhatik,
mert a piacról vett takarmányok etetésével aligha
lenne a tenyésztés jövedelmező. Ez viszont nagy
akadálya annak, hogy az iskola a talajerőfenntar-
tás biztosításá céljából elegendő trágyát tudjon

termelni, miért is a hiányt kénytelen vétel útján
pótolni, annál is inkább, mert intenzív konyha-
kertészete maga is igen nagy mennyiséget hasz-
nál fel.

Már nagyobb súlyt helyezhet és helyez is
iskolánk a sertés-, baromfi- és részben a házinyúl-
tenyésztésre. Makó város belterületén, de a tanya-
világában is a mangalica sertés tenyésztése mellett
úgy a yorkshirei, mint a berkshirei sertés tenyész-
tése már eléggé elterjedt. Ezeket a fajákat tenyészt-
i úgy tisztán, mint keresztezésben iskolánk is. Faj-
tisztá tenyésztésünkből már sok kiscsorda vett tenyész-
anyagot és az utána való érdeklődés állandó. Az
iskola csakis a legjobb sertés tenyésztésekből be-
szerzett fajtisztá anyagot tartja a célszerűen meg-
épített és berendezett sertésistállójában.

Ugyanez a helyzet a baromfitenyésztésnél is,
melyből fehér magyar parlagi és rhodeizlandi faj-
ták tenyésztésével foglalkozunk. Úgy tenyésztőjait,
mint tenyészanyagot szívesen vásárolnak kiscsordáink
tőlünk gyermekeink, növendékeink révén. Különösen
nagy érdeklődéssel kísérik fiú-növendékeink a sze-
nyember egyik hasznos háziállatának, a csincszilla
házinyúlának a tenyésztését is. Ezek szaporulatát
tanulóink már fiók korukban szeretettel vásárolják.

Az iskola jelenlegi állatállománya :

2 drb.	mezőhegyesi tájfajta herélt ló
2	„ yokshirei tenyész-koca
2	„ „ kocasüldő (tenyésztési célokra)
2	„ berkshirei „ „
47	„ baromfi „ „
16	„ házinyúl

Az állattenyésztés az iskola ezen kis gazda-
sági gyakorlóterületén is egyik legjövődélmezőbb
gazdasági ágának bizonyult. Állataiért és terményei-
ért kiállításokon az iskola már számos díjat nyert.

Az iskola gyakorlóterületének tekintélyes há-
nyada a kertészeti célokra fordítatik azért is, mert
Makó nagy határa dacára, sűrű népessége folytán,
főleg a kismembek a kertészettel
is behatóbban foglalkoznak. Isko-
lánk kertészeti telepe a termelési
ágak szerint a következőképen
oszlak meg :

1.	Konyhakertészet	1 kat. hold és 650 □-öl.
2.	Faiskola	600 „
3.	Gyümölcsös	500 „
4.	Szőlő	250 „

Összesen : 2 kat. hold és 400 -öl.

Konyhakertészetben iskolánk
rendes hármass vetéscsörgőt használ,
illetve a csörgőn kívül évelőnövé-
nyeket is termel. Miként a mező-
gazdasági, úgy a konyhakerti növé-
nyeket is több fajváltozatban ter-
melte az iskola éveken keresztül
annak megállapítása végett, hogy

Yorkshirei tenyésztet élőhasi süldői.

melyek azok a konyhakerti növények, melyek a legnagyobb haszonnal termesztethetők a makói talajviszonyoknak megfelelően. Így sikerült többek között egy paradicsom és egy étkezési paprikaféleséget a sok közül kiválasztani, melyek kiváló eredménnyel termesztethetők. A konyhakertészetet iskolafenntartási célból más irányba is kénytelen volt jövedelmezővé tenni. Erre pedig magtermesztés és bolgár rendszerű kertészkedés bevezetését találta célszerűnek. A kertészet ezen különleges művelési ágának vízszükségletét kis részben egy artézikút, majd nagyobb mértékben egy négycsöví 12 m mély nortonkút szolgáltatja, mely motorhajtású szivattyúval percenként 120 liter víz kitermelését teszi lehetővé. A kertészettel kapcsolatban van az iskolának egy kétszárnyú növényháza is, mely kezdetben virágtenyésztési célokat s az utóbbi időben főleg a melegágyakkal együtt a konyhakertészetet szolgálja.

Az iskolafenntartás céljaira berendezett konyhakerti üzem mellett azonban egy teljesen népies konyhakerti részlete is van kertészetünknek, mely teljesen a makói viszonyoknak megfelelő nagyságú és berendezésű. Ezt a területet beosztása és a benne termelt növények a népelelmezés és haszon szempontjából a makói kiscgazda, munkásember mindenben ideális házikertjévé teszik. Itt kapcsolódunk bele az iskola konyhakertészeti termesztésével a már említett népelelmezés irányításába, mikor a megváltoztatott konyhakerti termesztéssel az iskola ennek megfelelő alapot óhajt adni. Ugyanezen cél szolgálatában működnek háztartási főzőtanfolyamaink is és hisszük, hogy az ily irányú munkáknak meg is lesznek az eredményei, miként már azok nem ritkán jelentkeznek is.

Ugyancsak a kiscgazdák és törpebirtokosok érdekeit és az oktatás céljait egyaránt szolgálják egyéb kertészeti ágaink is: a faiskola, gyümölcsös és a szőlőtelep. A faiskolánkból a földműves nép a helyileg legjobban bevált fajtaazonos gyümölcsfacsémétéket szívesen vásárolja és azok nevelését, munkáit maguk a növendékek is örömmel végzik. A faiskola négyes és ötös vetésforgók szerint kezelik. A gyümölcsösben gyakorlatilag ismertettjük a gyümölcsfák összes kezelési és ápolási munkáit. Hasonlóan járunk el szőlőtelepünk felhasználásánál is.

Baromfiól Rhode-Islanddal beállításkor.

Úgy a fiú mint a leány-növendékeink a gazdasági és kertészeti munkákat részben szemlélet útján s részben testi fejlettségüknek megfelelően gyakorlással ismerik és tanulják meg. Így tesz eleget iskolánk ama kívánalomnak, hogy az elméleti oktatást a rendelkezésre álló gyakorlóterületen nemcsak kiegészíti, hanem ott a tanulók tudását gyakorlás útján mélyíti, megrögzíti. Tudjuk azt, hogy a magyar földműves természeténél fogva konzervatív s sokszor — igen helyesen — csak annak hisz s csak azt követi, amit szemével is lát. Ez az elővigyázata mentette meg már sokszor attól, hogy esetleg anyagi romlását előidéző újításokba meggondolatlanul belemerjen. Ennek megfelelően iskolánk csak a jól és biztosan beváló termesztési irányok bevezetését oktatja és a felnőtt kiscgazdák körében is csak ezek megismertetését vállalja és ezek megvalósítására buzdít. Ebben a munkájában pedig egyedüli eszköze csak a gazdasági gyakorlóterülete s annak állat-, épület- és eszközfelszerelése, mely nélkül meddő volna munkája.

A makói gazdasági népiskola gazdasága a gyakorlati oktatás megvalósítására és keresztülvitelére a következő vagyontárgyakkal rendelkezik. A már jelzett földterületen kívül gazdasági épületei: istállóépület egy istálló helységgel, takarmányoskamrával, kocsiszínnel. Az istállóépület folytatása a magtár, míg a másik oldalon a cselédlakás az állandó kocsis és kertmunkás részére. Külön van a gazdasági eszközzsín és hagymatároló helység. Ezekkel egybeépítve egy kis kézi házimagtár, régiebb baromfiól és sertésfiasztató Újabb gazdasági és-kerti épületei: egy nagyobb és több helységből álló baromfiól, a tenyészcéloknak megfelelő sertés

Fiutanolók szénagyűjtésnél.

ól, növényház, méhes és norton kút. A gazdasági kertigép- és eszközfelszerelése kielégítően jónak mondható, mely azonban időközönként pótlásra és kiegészítésre szorul. Az iskolának egész vagyonálladéka a következő:

1. Tanügyi vagyon	74.602 40 P
2. Gazdasági vagyon	44 681 21 „
Összesen:	119.283 61 P

Rendes munkakörén kívül az iskola tan-személyzete a m. kir. földművelésügyi minisztérium többrendbeli megbízásainak is szívesen eleget tesz. Így a jelenlegi igazgató is 30 év óta gazdasági tudósító, ugyanannyi idő óta meteorológiai megfigyelő és járási faiskolafelügyelő. Az Orsz. Meteorológiai Társaság közgyűlése az iskolát hazánk éghajlatának megismerése érdekében 30 év óta lelkiismeretesen végzett meteorológiai megfigyeléséért a „Hegyfoki-Kabos“ emlékéremmel

Leánytanulók kerti munkában.

tüntette ki. A meteorológiai intézet újabb megbízása alapján a hazai repülőforgalom fejlődése érdekében az iskola a ködészlelések, látástávolságok mérését és pontos bejelentését is végzi.

A m. kir. földművelésügyi minisztérium vízrajzi osztálya megbízásából az iskola telepén fúrt talajvíz-színmérőkútban a talajvízszinméréseket is rendszeresen teljesíti. A növényegészségügyi tiszttel is az iskola bízott meg. Mindezen munkaköröknek és esetenként történő megbízásoknak iskolánk és annak tantestülete mindenkor hivatásszeretettel tesz eleget, mert tudja, hogy mindezekkel a magyar mezőgazdaságnak és annak munkásainak tesz szolgálatot.

E sorokban az iskola múltjának és jelen működésének adatait csak tömören, röviden foglalhatjuk össze. Az iskola fejlesztését, jövő feladatát helyszűke miatt nem vázolhatjuk. Röviden azonban jelezhetjük, hogy a szükséges tanügyi és gazdasági fejlesztő munkánkkal iskolánk továbbra is Makó m. város kiscsajka és földműves-, munkás gyermekeit fogja nemcsak a magyar föld szeretetére nevelni, hanem azon gazdasági alapismeretekkel is ellátni, amelyeket ha a maguk érdekében fognak életükben kiegészíteni, úgy méltó sáfárai lesznek a drága magyar rögnek, szülőföldjüknek.

Iskolánknál közel negyven év óta sok tanerő fejtett ki hivatásának megfelelő munkásságot, kik közül hatan nincsenek is már az élők sorában. Az iskola alapítása óta hosszabb-rövidebb ideig a következők működtek Makón: Butyka Károly, Bereghy Mihály, K. Molnár Jenő, az iskola építésszék volt igazgató, Horváthné Major Irén, Tóthné Vermes Malvin, Molnár László, Kalmár Géza, Bocskor István, Szabó István, Nagy József Béla, Kádár Kálmán, Brenner József, Bors Ignác, Pataky Sándor, Varga Imre, Szvoboda Ödön, Matós István, Fehértóiné Sinay Emma, Varga Edit, Holvayné Schmotzer Margit, Fábrián J. Miklós, Sembery Imre, Lelkes Mária, Bélafiné Csutoros Aranka és Bélafi Károly.

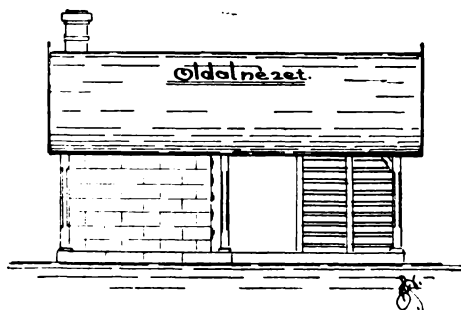
Az iskola jelenlegi tantestülete: Schill János (Makón igazgató 1921 év óta) Antalóczi Etelka, Kiss Anna, Gaál Károly, Szigeti Mária, Helyes Endre és Esztergályos Margit.

Vesszősi József nyomdai műintézet
Kiskunfélegyháza, 1937—1952.

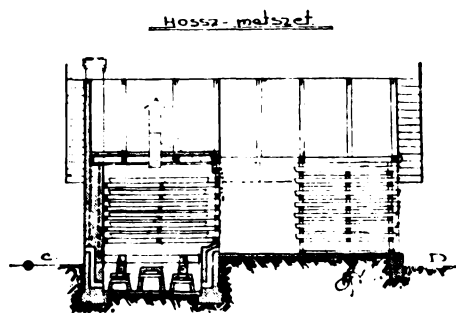

ha saját maguknak is csinálják, piacképes árut kapjanak. Felhívásunkra több mint 100 természetű jelentkezett kisebb-nagyobb tétellel az aszalásra. Hogy az előrelátható nagyobb igényléseknek is eleget tehesünk, egy-két és 1 üreges aszalónak közös fedél alatti felépítése mellett döntöttünk, ezzel is az építkezésnél elérhető megtakarítások^t és az aszalásal járó költségeket, mint tüzelőanyag, világítás, kezelőszemélyzei stb. kívántuk, amennyire lehetséges csökkenteni.

Az aszaló építése. Az aszalót a központi fekvésű községi faiskolában építettük fel, ahol nemcsak az aszalási szezon alatt, de annak befejeztével is megfelelő felügyelet alatt marad. Az aszaló közölt tervrajzai a méretekre vonatkozólag pontos tájékozódást nyújtanak. Az aszalónak lelke

Békési aszaló oldalnézetben.

Hosszmetszetben jól láthatók az üzemben levő cserények.

a kemence. Úgy kell megépíteni, hogy a tüzelőanyag melegtől minél jobban ki tudjuk használni és a cserények alatt az egész felületen egyenletesen adja azt ki, nehogy mialatt a cserény egyik részén megsül, az alatt a másikon nyersen maradjon a szilva. A hőkisugárzó felület megnagyobbítását s ezáltal a hő jobb kihasználását szolgálják a kemencék felső részében 20 cm-ként behelyezett, 50 cm hosszúra fűrészelt használt kazáncsővek melyeknek két vége ér csak ki a kemencéből és sugározza ki a meleget. A kemence élére rakott téglából készült, belseje-külseje polyvás agyagga van kitapasztva. A kemencében maradt meleget a cserények alatt 30 cm-nyire levő többszörösén megtört 18—20 cm átmérőjű bádogcsöveken keresztül vezetjük a kéményhez, hogy a füsttel a lehető legkevesebb meleg távozhasson el. Éppen erre való tekintettel a kémény alacsony és füst-elzáróval legyen ellátva, hogy a huzatot szabályozhassuk, illetve a melegnek gyors eltávozását megakadályozhassuk. A melegnek az aszalóban minél

tovább való megőrzését szolgálja a növény- és hűtőházaknál is használt üreges fal, mely ugyan emeli az építési költségeket, de nagyon lecsökkenti a külső levegőnek, különösen a szimpla falaknál mutatkozó hűtő hatását. Ugyanezt szolgálja az aszalóür mennyezetének az alábbiak szerint való elkészítése is: A gerendázat alsó részét u. n. kontralemmezzel borítjuk, míg a felső részét ledeszkázzuk és polyvás sárral letapasztjuk, erre 10 cm vastagságban salakot helyezünk, majd ismét polyvás sárral letapasztjuk.

A szellőztetőkészülékeknek is igen fontos szerepe van. A külső, friss levegő az aszalóba a kemencenyílástól jobbra és balra fekvő fal alsó részén a kemence alsó részének egy magasságában elhelyezett, a két üreges aszalónál két-két, az egy

üregesnél egy-egy 20×10 cm szabályozható nyílás szolgál. Ezen megoldással a külső levegő a kemencéből felmelegítve jut az aszalóürbe s nem hűti le annak hőmérsékletét. A nyers szilva erős felmelegedése által keletkezett párás levegő az ugyancsak szabályozható, dupla deszkafalú és csapóajtóval ellátott tetőszellőztetőn távozhatsz el.

Esős, sáros idő esetén a szilvának cserényekre való felrakását, szilva és aszalvány ideiglenes raktározását csak tágas fedett előtérben, vagy az aszalóhoz épített félszer alatt végezhetjük.

Különösen két cserény váltogatásánál nélkülözhetetlen a cserénytartóállvány, amelyet úgy készítünk el, hogy az aszalóürből a cserények a sínlecek között könnyen reá húzhatók legyenek. Az állványzat cserénytartó gerendázata tehát szemben és egymagasságban van az aszalóür cserénytartó gerendázatával. Az állványzaton eggyel több cserénynek legyen helye, mint amennyit a vele szemben levő ürben helyeztünk, mert így a cserények kicserélését gyorsan eszközölhetjük.

A cserények könnyűek legyenek. Mérete az ábrán van feltüntetve. A cserény keretét 5/4-es vastag, míg a cserény léceket 2/4-es deszkából készítsük el. A lécek 1 cm szélesek és egymástól ugyanannyira lehetnek. A cserényekből két készlet legyen, mert ez a váltogatáshoz szükséges, mivel viszont az aszalást gyorsítjuk meg. Itt emlékezem meg a cserényfiókok (-rekeszek) fedőlapjáról, melyeket 5/4-es deszkából úgy kell elkészítenünk, hogy tökéletesen zárjanak és a nagy melegtől meg ne hajoljanak. A fiók gerendázatához mind a négy oldalon elhelyeztet, az ablaknál használatos félfordítóval szorítjuk a fedőlapokat.

Nem nélkülözhetetlen, de az aszalóként ki próbált és legjobbnak talált (úgy az aszalás elején, mint végén) hőmérséklet betartásának ellenőrzésére szolgálnak a speciális aszalóhőmérők, könyökalakban 0–150 C°, 100 cm benyúló résszel sárgaréz-tokban, tárcsával.

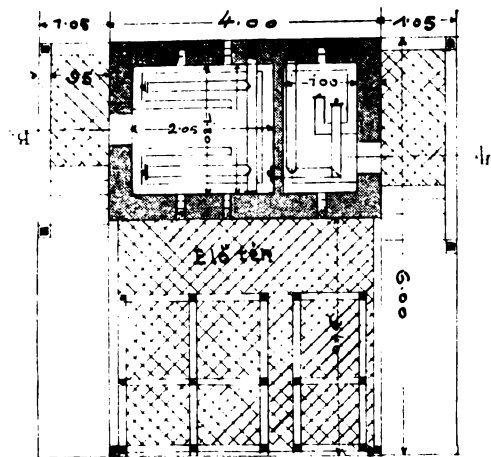
Éjjel-nappali üzemnél gondoskodnunk kell a kellő világitásról is s mondanom sem kell, hogy ha mód van rá, az villanyvilágitás legyen, mert sem nem tűzveszélyes, sem tisztasági szempontból nem hagy semmi kifogást maga után, míg azt a petróleumról nem állíthatjuk. Az aszalás idejét mérő pontos óráról sem feledkezzünk meg.

Végül még az aszalónál felhasznált anyagokkal kapcsolatosan hangsúlyoznom kell, hogy azok tartósak legyenek, hogy részben a külső időjárási változásoknak, másrészt a belső állandó nagy hőnek ellenállhassanak s azt évekig kibírják.

Ezek után lássuk aszalónk építési költségei

I. Munkadíjak.

1. Vállalkozónak tiszteletdíj	—	40.— P
2. Kőművesmunka	—	156·19 "
3. Ácsmunka	—	186·04 "
4. Asztalosmunka	—	86.— "
5. Bádogosmunka anyaggal együtt	—	50.— "
6. Lakatosmunka	—	36·20 "
7. Villanyszerelési munkadíj	—	5.— "
8. Napszámmunka	—	45.— "
9. Fuvarmunka	—	25.— "
Összesen	—	629·43 P

Az aszaló pontos alaprajza után könnyű lesz annak felépítése.

II. Anyagszükséglet.

10. Tégláért, cserépért	—	—	243·55 P
11. Mészért, cementért	—	—	21.— "
12. Faanyagokért	—	—	306·45 "
13. Vasárúkért	—	—	50·54 "
14. Vascsövekért	—	—	33·10 "
15. Villanyszerelési anyagokért	—	—	35·30 "
16. Aszalóhőmérőért	—	—	32·72 "
17. Cégtábláért	—	—	10.— "
18. Kemenceajtóért	—	—	1.— "
Összesen	—	—	733·66 P

III. Vegyes kiadások.

19. Keresztfűrész használatáért	—	—	2·50 P
20. Vascsövek kocsihoz való rakása	—	—	70 "
21. Kémény átvizsgálásáért	—	—	1.— "
22. Mérnöki hivatalnak építési engedélyért	—	—	2·60 "
23. Aszalóhőmérő szállítási díja	—	—	2·22 "
24. OTI járulék	—	—	9·40 "
25. Községi építési alap javára	—	—	2.— "
Összesen	—	—	20·42 P

Összesítés.

I.	—	—	—	629·43 P
II.	—	—	—	733·66 "
III.	—	—	—	20·42 "
Végösszeg	—	—	—	1383·51 P

Üzemben levő Békési aszaló belseje. (Szerző felvétele.)

Az aszalás menete. Az új aszalót 10—12 órai lassú u. n. próbatűzéssel kiszáritjuk, a mutatkozó hiányokat (pl. hirtelen száradáskor a kemence megrepedezik és füstöl) a cserények berakása előtt pótoljuk, illetve kijavítjuk. Ajánlatos természetesen rövidebb ideig tartó 5—6 órai próbafűtés minden aszalási szezon kezdete előtt.

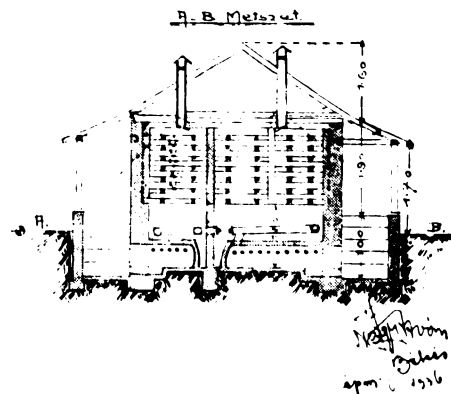
Csak nagyszemű, ép és tökéletesen érett egyenlő nagyságú magvaváló szilvából nyerünk elsőrendű aszalványt. A cserényt „görgőre” (hengeres fára) tesszük, a szilvát ráöntjük és ide-oda való mozgatással arra törekszünk, hogy a szilva hegyével szorosan egymás mellett, egy rétegben helyezkedjen el, miközben a hasadt, hibás szemeket kiszedegetjük.

A tüzelést a cserények behelyezése után csak fokozatosan emeljük 80—90 C°-ig. Tesszük ezt azért, mert a hirtelen melegben — a felesleges nedv elpárolgására nem elegendő idő — a gyümölcs annyira felpuffad, lévén hogy héja megrepedezik és legértékesebb része elfolyik s „odasült” aszalványt kapunk.

A cserények első cserélését a behelyezés után 20—30 perc után végezzük (érettebb szilvát tovább, kevésbé érettrel rövidebb ideig hagyhatunk

bent) úgy, hogy a cserényt az állványzat üres polcára húzzuk nyomban helyére az állványzatról egy hideget tolunk s a fedőlapot visszahelyezzük. A cserélést így folytatjuk tovább, ügyelve arra, hogy az összes cserények minél gyorsabban kicserélődjenek, mert így az aszalóür csak rövid ideig lesz kitéve a lehülésnek. A következő cseréléseket már fokozatosan hosszabb és hosszabb idő múlva eszközöljük.

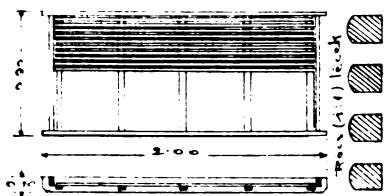
Az aszalás kezdetén a szilva felpuffad és vöröses-barna színű, négy-ötzöri cserélés után megtöpped, ráncosodik, fénytelen feketés-barna

Alaprajzon A—B vonalban átmetszett aszaló a fűtő- és aszaló-terek méreteit türteti fel.

színűvé változik. Ilyenkor már nem kell tartani a kirepedéstől s a félig kész aszalványt már huzamosabb ideig 1—2 óráig is bent tarthatjuk 90—100 C° hőmérséklet mellett. A 80—90 C°-nál nagyobb kezdő hőmérséklettel, — bár az aszalás gyorsabb volt — nem értünk el oly tökéletes aszalványt, mint a hőmérsékletnek a jelzett fokon való egyenletes tartása mellett. Ily módon egy-egy készlet cserényen az aszalás 12—16 órát vesz igénybe.

Az aszalás akkor fejeződik be, ha a szilva fényes, feketeszínűvé kezd átváltozni, húsos, a kézhez tapad és ha markunkban 6—8 szemet összeszorítunk, gyurható, de gyenge szorításra ki nem hasad. Csörgős szárazra ne aszaljunk, mért úgy mennyiségileg, mint minőségileg sokat veszítünk. Különösen egyenlőtlen szilvánál fordul elő, hogy már az apróbb szemek készen vannak s a nagyobb szemek még mindig felesleges vizet tartalmaznak. Ebben az esetben az apróbbakat a hűlés alatt kiszedegetjük, a többit tovább aszaljuk

Cserény ránzeti és hosszmetzeti rajza.

Minden aszalónak ki kell próbálni előbb a csinját-binját, mert csak ezeknek ismeretében tudunk a melegnek minél gazdaságosabb kihasználása mellett, kevés termelési költséggel, tökéletes, jóminőségű aszalványt előállítani.

Az aszalványt teljes kihülés végett hűvös, szellős, de pormentes helyen vékony rétegben kiterítjük s eleinte naponkint, később ritkábban átforgatjuk, majd lapos ládákban eltartjuk.

Az aszaló teljesítőképessége. Cserényenként 25—30 kg szilvát tudunk egy sorban elhelyezni, tehát a 36 cserényre kb 9—10 q ment, sajnos ez nem mindennap állott pontosan idejére a rendelkezésünkre, ami erős visszahatással volt a napi teljesítményünkre, átlag csak 5 q-t értünk el. Egy-egy készletnek a megaszalása a szilva minőségétől függően 12—16 órát vett igénybe s 100 kg szilvából átlag 30 kg aszalványt nyertünk. Aszalásidij egy q szilva után 5 P volt.

Az aszalónál 12 óránként felváltva két-két, összesen 4 munkást 2 P, egy leányt — aki a cserények tisztogatását, szilva átválogatását stb végezte — à 80 fillér, továbbá egy tanult fiatalembert — aki az írásbeli munkát, pénz beszédését végezte — à 1.20 P alkalmaztunk. Naponként tehát 10 P munkadíjat fizettünk. A két kemencében 24 óra alatt felhasználtunk átlag 4 q hasábfát à 3.50 P összesen 14 P. Villanyvilágítás átlag éjjelenként 40 fillérbe került. Az összes napi kiadás tehát $10 + 14 + 0.40 = 24.40$ P, a fennmaradt 0.60 P-öt az egyesület használati díj címén bevételezte.

A négyhetes, szeptember 10-től október 8-ig éjjel-nappal egyhuzamban tartó szezon alatt mintegy 115 termelőnek 140 q szilváját aszaltuk meg, melyből 50 q aszalványt nyertünk. Az eladásra kerülő készlet kb 20 q. Az eddig eladásra kerülő 1 q-ás tételekkel 60—90 filléres kg-kénti árakat ért el természetünk. Félkilogrammonként 65/70-es aszalvány 90 filléres, míg 100/110-es 60 filléres áron értékesült.

Az apróbb beszercei szilva átlag 5—6, a nagyobb 7—8 q-kénti áron értékesült Békésen. 100 kg szilvából átlag 30 kg aszalványt nyertünk, ennek ára aprónál 16, nagyobbánál 24 P, melyből 5 P aszalási költséget ha levonunk még, mindig 11, illetve 19 P, tehát apró szeműnél 100, nagyszeműnél 150%-os hasznot érhetünk el.

A jövőben az aszalási szezonnak két héttel előbb való megkezdésével s a napi szilvamennyiségeknek a pontos időre való biztosításával s a hő jobb kihasználásával remélhetőleg sikerülni fog aszalónk teljesítőképességét 200—250 q-ra fokozni.

Matós István.

(A kliséket a „Növényvédelem és Kertészet“ bocsáj-totta rendelkezésünkre, amiért ezuton is hálás köszönetet mondunk. Szerk.)

— Kellő időben gondoljunk hozzátartozóink jövőjére! Biztosítsuk magunkat az Eötvös-Alapnál!

H I R E K

A gazdasági felügyelőségek munkaerőinek szaporítása.

A mezőgazdasági kamarai hivatás az érdekképviseleti szolgálat messzemenő teljesítésén kívül sok tekintetben egyértelmű azzal a feladatkörrel, amely a gazdasági felügyelőségek működését teszi ki és így az célok és az érdekek közösségénél fogva a Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamara hivatottnak érezte magát arra, hogy a Földművelésügyi Miniszterhez intézett felterjesztésében megállapítsa azt, hogy a gazdasági felügyelőségek általában odaadó és fáradhatatlan munkát fejtenek ki és a Kamarát mindenkor a legkészségesebben és legmesszebbmenően támogatják közhasznú munkájukban.

Ugyanakkor azonban, amidőn ezt örömmel állapítja meg, nem hallgathatta el felterjesztésében azt sem, hogy a gazdasági felügyelőségek a segédmunkaerők és a megfelelő felszerelés hiánya miatt feladatkörüik maradéktalan és kifogástalan ellátásában kétségtelen nehézségekkel küzdenek. Az ügyek gyors elintézésének és alaposabb kidolgozásának feltétlenül akadályos az, hogy a gazdasági felügyelőségeken három, esetleg négy referens gazdasági felügyelő részére a központokban csupán egy írógép és gépiró áll rendelkezésre, akik egy személyben legtöbbször jegyzőkönyvvezetők is. Ilyen elenyésző hivatali segítség mellett, természetesen nem is lehet megkivánni azt a felfokozott munkateljesítményt, amelyre pl. különösen a Felvidéken, az országnak ezen közismert legszertelenebb éghajlatu, legváltozatosabb talaju és legkedvezőtlenebb közlekedési viszonyok között élő részében annál is inkább szükség lenne, minthogy a földművelésügyi minisztérium fennhatósága alatt álló felső-, közép- és alsófoku gazdasági fiúiskolák

teljes hiánya miatt a királyi gazdasági felügyelőségek igen sok felvilágosító, tanácsadói munkával s általában is sok földművelésügyi helyi igazgatási teendőkkel vannak terhelve. A Kamara tehát mind ezen okokból kifolyólag mulhatatlanul szükségesnek tartja, hogy a minisztérium a gazdasági felügyelőségekhez megfelelő munkaerők beállítását tegye lehetővé.

Ezt a közérdekű kérelmét alátámasztja még azzal, hogy a kielégítő számú segédmunkaerő beállításával el lehetne kerülni azokat a földművelésügyi kormányzatra nézve is kellemetlenül ható kritikákat, amelyek a gazdasági felügyelőségeket a termésjelentések szolgáltatásával kapcsolatban valójában indokolatlanul szokták érni. Olyan bíráló megjegyzések szoktak ugyanis elhangzani, hogy a felügyelőségek a termésekre vonatkozó jelentéseiket megbizhatatlan adatok alapján, csak úgy odadobva küldik meg, holott a körülmények beható ismeretében teljesen kétségtelenné válik, hogy a gazdasági felügyelőségeket a termésjelentések esetleges hibái miatt a legcsekélyebb felelősség sem terheli. Mert elsősorban amellet, hogy a tudósítói szolgálatra alkalmas egyén a legkevésbé sem vállalkozik minden községben, nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy ha a felügyelőségek még oly hitelesen szerzik is be adataikat, azok beérkezése egy-két napra nem várható, rendszerezésük és feldolgozásuk is több napot vesz igénybe — különösképp a segédmunkaerők nagy hiánya miatt, — ily módon pedig teljesen érthetővé válik, hogy legkevesebb 8—10 napnak feltétlenül el kell telnie azon két időpont között, amelyet egyrészt a községi tudósító megfigyelésének — jelentéstételének napja, másrészt a földművelésügyi minisztérium összesített termésjelentésének megjelenési időpontja jelent. Egészen természetes viszont, hogy ezalatt a 8—10 nap

alatt is bekövetkezhetnek — elsősorban az időjárás következtében — olyan változások, amelyeknél fogva a termésjelentésben foglalt megállapítások a termésjelentés kiadásának időpontjában fennálló viszonyokat már nem mindig és nem mindenben fedik. Ebből a kétségtelenül fennálló hátrányos helyzetből azonban csak a tájékozatlanság fűzhet kedvezőtlen elbírálást a gazdasági felügyelőségekre nézve.

A Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamarát a gazdasági felügyelőségek kielégítő számú segédmunkaerővel való ellátására irányuló javaslatában egyrészt az a szempont vezelte, hogy a több munkaerő segítségével a felügyelőségek a termésjelentéseket is hamarabb beküldhessék s így ebből úgy az egész közgazdasági életre, mint az eddig méltánytalanul támadott gazdasági felügyelőségekre csak előny származzék, másrészt azonban nem szenvedhet kétséget, hogy a Kamara kérelmének teljesítése esetén a gazdasági felügyelőségek az ügyek gyors elintézése mellett eddigi munkateljesítményüknek cca háromszorosát volnának képesek produkálni s így tudásukat és képességeiket maradéktalanul tudnák mindig a leggyorsabban és legeredményesebben a gazdatársadalom és a minisztérium szolgálatába állítani. (L. „Kisgazdaságvezetés“ c. cikkünket. Szerk.)

— A jövő útja kifürkészhetetlen! Gondolj a holnapra! Ne késlekedj belépni az Eötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztályába!

— Hogyan metszük a gyümölcsfákat? Erről ír a „Növényvédelem és Kertészet“ legújabb száma. Cikkeket közül még a szőlő alacsony kordonműveléséről, a nyúlragás elleni védekezésről, a gyümölcsfa koronaalakításának a befejezéséről, a diófa ifjításáról, házilag készíthető porozógépről, stb. A dúsan illusztrált, színes gyümölcsképet is közlő két szaklapból a „Növényvédelem“ kiadóhivatala (Budapest, V., Vécsey-u. 4.) díjtalanul küld

e lapra való hivatkozással egy alkalommal mutatványszámot.

— Az Eötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztálya a vigasztaló szavak helyett, a megvigasztaló cselekedetet nyújtja!

— A Gyümölcsvédelmi tanfolyam, melyet a Békési Gyümölcstermelők Egyesülete? nevében ügyv. igazgatója : Cseke Zoltán gazd. isk. igazgató tartott sikeresen befejeződött. Az egy héti tartó tanfolyamnak 64 állandó hallgatója volt. A tanfolyam végeztével a hallgatók nevében Diviczki János tanító mondott köszönetet Cseke Zoltánnak ojaadó, önzetlen munkájáért, mely a gazdag személtető anyag és közvetlen, színes előadás modora által nemcsak okulásra, hanem szórakozásul is szolgált. Egyben felkérte, hogy ha lehetséges, a jövőben tartson még más hasonló tanfolyamot is.

— Emberi kötelességünk az Eötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztályánál családunkról még életünkben gondoskodni!

— Meszezés télen. Jóllehet a mész a legolcsóbb trágya és megfelelő mennyiségű hatékony mész előfeltétele az egészséges, termőképés talajéletnek és a megfelelő műtrágyázásnak, a gazdák nagy része évről-évre halasztja annak keresztülvitelét. A gazdák nagy része az őszi és tavaszi munkák miatt halasztja a sok munkaerőt igénylő meszezés keresztülvitelét. A tél igen alkalmas a meszezés keresztülvitelére, hiszen a fagyos talajon ilyenkor a szántóföldekre aránylag gyenge igaerővel is rávihetjük és szétszórhatjuk a meszet. Sík talajon nyugodtan lehet kisebb hórétégekre is kiszórni a meszet, mert az a hóolvadáskor nem fog összefolyni. Réteket is igen alkalmas télen meszezni, mert a téli és tavaszi csapadék jól beleviszi azt a talajba. Lejtős részeken legjobb a havazás előtt kiszórni a meszet. A tavaszi talajmunkákkal a szántóra szórt meszet a talajba jól belekeverjük. Az alkalmazandó mész trágyafélesége és mész-

1200 kötetből álló kölcsönkönyvtár olcsón eladó.

Bővebbet lapunk nyomdájában.

mennyiségre nézve döntő a talaj és a termelendő növény mérszige nye, amit olcsó talajvizsgálattal bármely vegykísérleti állomás útján meg lehet tudni. Ha a meszezés révén nagy, kifizetődő és jóminőségű terméseket akarunk elérni, úgy elengedhetetlen a gyakori és kismennyiségű istállótrágyázás mellett a teljes, azaz nitrogén, foszfor és kálival való műtrágyázás is.

— **Az Eötvös-Alap Önségélyző és Csáládjóléti Osztálya** — fillérek megtakarítása által a gyász fájdalmas óráiban nyujt anyagi segítséget!

— **A Búvár karácsonyi száma.** Dr. Szendy Károly, Budapest székesfőváros polgármestere, mélyenszántó tanulmányt írt a Búvár most megjelent számában tudomány és erkölcs viszonyáról. A tartalmas füzetben Pázmány Péter természet-tudományi világképét Gerencsér István ismerteti, Dabis László a népegészségügy alapvető fontosságú kérdéseiről értekezik, Szieberth Imre az ötvenéves budapesti villamos történetét beszéli el. A magyar származású nagy természetbúvár, Raoul Francé, Magyarországnak még kiaknázásra váró természeti kincseire hívja fel a figyelmet. Magyar tarmészeti kincsek birodalmába vezeti az olvasót Hóry Lászlónak a magyar olaj- és földgázkutatásról írt cikke is. Major Sándor a magyar lóról ad tudományosan pontos képet, Jankovich Adél az OTI keretében szervezett Képeségvizsgáló Állomás munkájáról. Négy Nobel-díjas tudós arcképét rajzolja meg Cavalloni Ferenc és Vargha László.

— **Az Eötvös-Alap Önségélyző és Csáládjóléti Osztályba való belépés által idejében mentesítsük szeretteinket a súlyosabb anyagi gondoktól!**

— **Megkezdődtek a Budapesti Mezőgazdasági Kiállítás előkészületei.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kiállítás rendező bizottsága elhatározta, hogy az 1938. évi, sorrendben immár negyvenhetedik kiállítását nagyobb arányokban rendezi meg március 23 – 28 napjain. Az előkészületek ennek figyelembevételével folynak, a kiállítási iroda az ősz kezdete óta teljes felkészültséggel dolgozik és a kiállítás korai időpontjára való tekintettel szétküldték már a jelentkezési felhívásokat. A tenyészállatok csoportjában a bejelentések határideje 1938. január 6, a többi csoportokban 1938. február 1. A gazdák máris nagy érdeklődéssel és várakozással tekintenek a jövő évi kiállítás elé, amely igen tanulságosnak, sok tekintetben újszerűnek ígérkezik és mint eddig, előreláthatóan most is igen nagy szolgálatot fog tenni állattenyésztésünknek a legjobb minőségű tenyészállatok központosított forgalmának lebonyolítása egész mezőgazdaságunknak pedig nagy oktató és nevelő hatása által. A kiállításon a tenyészállat-értékesítést és beszerzést jelentős szállítási hitel és különféle egyéb kedvezmények fogják előmozdítani. Belföldön 50%-os, a szomszédos államokban ugyancsak jelentős utazási kedvezmények lesznek s kiállítás alkalmával, amely az 1938. évben a magyar gazdasági élet egyik legjelentősebb

eseményének ígérkezik. A már most is igen élénk külföldi érdeklődés fokozása érdekében a rendezőség felvette a kapcsolatot a szomszédos államok hivatalos testületeivel, gazdatársadalmi szervezeteivel és utazási irodáival. A kiállítási iroda készséggel ad felvilágosítást bármilyen irányú érdeklődésre (Budapest, IX. Köztelek u. 8, telefon 18—79—54.)

— Az Eötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztálya lehetőséget nyújt csekély anyagi kötelezettség mellett, nyugodt öregkor biztosítására.

Élet a Gazdasági Szaktanítóképzőben.

Meghitt, szeretetteljes családi ünnepség keretében emlékezett meg a Gazdasági Szaktanítóképző-Intézet hallgatósága a karácsony szent ünnepéről 1937. december hó 17-én.

Mielőtt a nagy család tagjai elszálltak volna, hogy ki-ki az ősi meleg fészekben örvendezzen a karácsony szent ünnepének, megrendezte a maga egyszerűségében, de annál lélekemelőbben a szeretet ünnepét.

A nagy társalgóban feldíszített karácsonyfa fényárjában a tanári karral egyetemben ünnepelt a szeretet jegyében.

„Mennyből az angyal“ ... bevezető ének után Keresztes Nagy Eszter I. éves hallgató beszélt a „Szeretet ünnepéről“.

E beszéd tartalma mindennél fényesebben bizonyította azt a szellemet, mely uralkodik az intézet falai között. Talán sehol nincs nagyobb szükség a szeretetre, a segítő lélekre, mint azon a rögzös pályán, melyre ez intézmény hallgatói készülnek. A krisztusi szeretetet, békefűrészt, bölcsességet és jóságot vigyék magukkal az életbe egy-egy ilyen ünnepélyről s akkor munkájuk után áldás fakad úgy az egyes emberre, mint a közre.

Több ízben elismerésre méltóan szerepelt az intézet hallgatóiból alakult énekkar Hajnóczi Vilmos II. éves hallgató szakszerű vezetésével.

Karácsonyt Török László II. éves hallgató

méltatta mély gondolatokkal átszőtt beszédében.

Nagy művészettel szavaltak: Szentirmay Magda és Boróczy Katalin I-ső éves hallgatók.

Szügyi József „Karácsonyest“ c. művét tempói ahitattal énekelte Szombati Károly II. éves hallgató, zongorán kísérte Hajnóczi Vilmos II. é. h.

Magyar betlehemet játszottak: Boleszny Márta, Keresztes Nagy Eszter, Ábel Gyula, Básthy József, Bernárd Jenő, Börtsök Zoltán, Polonyi Miklós, Székely Károly I. éves hallgatók, lelkükben is átélt bensőséges szeretettel.

Javított magyar kendermagos tenyésztőjások tavaszi szállításra előjegyezhetők a Kiskunfélegyházi Állami Gazdasági Iskolánál.

Szerkesztő postája

Boldog újesztendőt kíván a szerkesztőség lapunk minden előfizetőjének, olvasójának.

Mezőberény következik a februári számban, majd márciusra Mezőtúr, utána Monor az iskolaismertetések sorában.

Többeknek! Lapunk hiányos kézhezvétele nyomán fakadó reklamációkat kérjük közvetlenül a szerkesztőség címére küldeni, hogy azoknak minél gyorsabban megfelelhessünk.

É. M. B! Cikkiróink szerény díjazásáról közgyűlési határozat szól. Ennek utalványozására vonatkozóan még nem alakult ki a gyakorlat, de remélhetőleg hamarosan megoldást nyer olyan formán, hogy a bürokratikus hosszú utat elkerüljük.

Iskolák! A múlt évhez hasonlóan a gazdasági eredmények közlését megkezdenénk következő számunkban. Rövid mérlegeredményeket levelezőlapon a zárás után lehetőleg minden iskolától kérnénk. Az iskolai hírek ismét le-lemaradnak és csak kerülő úton jutunk néhányhoz!

Íródiák! Lapunk rövid cikkei természetesen nem meritik ki a témát. Nem is az a céljuk. Tömör soraik felhívják az „íródiákok“ figyelmét egy-egy égető problémára, amit részletesen és egyéni színnel kidolgozhatnak. Helyesen fogja fel a dolgot, de szeretnénk eredményeit is látni. Megfelelő kritika után kerülnek sorra.

Mégis Rp! Ilyen a szerkesztőségnek eddig nem járt.

Vesszősi József nyomdai műintézet
Kiskunfélegyháza, 1937--1938.